Kabirleri ziyaret

Mevlânâ Ebul Hasan Nuruddin
Ali bin Abdurrahman el-Cîlânî

Urducadan çeviren:
Mohammad Aras

“Rahman ve Rahim olan Allah’ın adıyla...

O’na hamd, O’nun Resûlü’ne salat ve selam olsun. Allah’a çokça, güzelce, sürekli ve bereketle hamd olsun. Salat ve selam, peygamberlerin sonuncusu, nebilerin en şereflisi, önceki ve sonraki insanların en değerlisi olan Efendimiz’e, ailesine ve ashabına olsun.

Bundan sonra: Ben Fakir bir süredir, mezar ziyareti hakkında İmam Abdülhak Dehlevi’nin (900 H) “Eş’atü’l-Lemaat” adlı eserinde, Buhari ve Müslim’in sahih hadis kitaplarında ve diğer hadis kaynaklarında geçen bilgileri bir araya getirerek Darul Ulum Deoband’ın yayın organı aracılığıyla yayınlamayı düşünüyordum. İşte bu, “Mezar Ziyareti” başlığı altında, barış ve takva için kaleme alınmıştır.

Ölüleri salihlerin mezarlarının yanına defnetmek ve onların huzurunda bulunmak, bereket, nur, saflık ve temizliğe vesile olur. Kutsal mekanları ziyaret etmek ve orada dua etmek, sünnettir. İmam Şafii (ö. 204 H) “Musa Kazım’ın (Kazımeyn’de bulunan) kabri, duanın kabulü için denenmiş bir ilaçtır” demiştir. Mezar ziyaretlerinde, orada yatanların edebi, onların hayatta iken olduğu gibi olmalıdır. Tıpkı Taybi’nin de fıkıh kitaplarında söylediği gibi. Sonraki dönemlerde, bazı sebeplerden dolayı bu konuda genişlemeler yapılmıştır. (Örneğin, İmam Nevevi salihlerin mezarlarına örtü örtülmesini müstehap saymıştır.) Kısacası, mezar ziyareti hayırlı işlerdendir. Resulullah (s.a.v.) de Baki mezarlığını ziyaret eder ve orada yatanlar için dua ve istiğfar ederdi, özellikle de Şaban ayının ortasında. Bununla ilgili birçok hadis vardır. İçinde bid’at ve mekruh olmayan mezar ziyareti müstehaptır. Başlangıçta Resulullah (s.a.v.) mezar ziyaretini yasaklamıştı (aslında bu yasak, müşriklerin mezarları içindi) ve daha sonra şöyle buyurdu: “Daha önce mezarları ziyaret etmeyin diye söylemiştim. Şimdi diyorum ki, ziyaret edin, çünkü bu ahireti hatırlatır ve dünyaya karşı ilgisizliğe sebep olur. Ancak bazı fıkıh alimleri, kadınlar için yasağın devam ettiği görüşündedir, ancak Peygamber Efendimiz’in (s.a.v) Ravza-i Mutahhara’sını ziyaret etmek müstesnadır. Bazı hadislerde mezar ziyaret eden kadınlara lanet geldiği bildirilmiştir. Fakat bazı fıkıh alimleri bunun ilk zamanlarda olduğunu, daha sonra ruhsat verildiğini ve lanet hadisinin neshedildiğini söyler. Kadınların mezar ziyaretine yasak getirilmesinin sebebi, onların ağlayıp sızlamaları ve sabırsızlık göstermeleridir (bu durum yakın zamanda vefat etmiş yakınlarının mezarları için geçerli olabilir). Müslim Şerif’te geçen bir hadiste, Peygamber Efendimiz’in (s.a.v) annesinin kabrini ziyaret ettiği ve “Kabirleri ziyaret edin, çünkü onlar ölümü hatırlatır” buyurduğu rivayet edilmiştir. Ayrıca, Cenab-ı Hakk’ın Peygamber Efendimiz’in (s.a.v) anne ve babasını dirilttiği ve onların Peygamber Efendimiz’e (s.a.v) iman edip daha sonra tekrar vefat ettikleri söylenmiştir. Alimler bu hadisi sahih olarak kabul etmişlerdir. Peygamber Efendimiz’in (s.a.v) annesinin kabrini ziyaret ettiği ve istiğfar yasağı hadisi bundan önce gelmiştir (bu hadise, Peygamber Efendimiz’in anne ve babasının diriltilmesinden sonradır). Bu nedenle sonraki dönem alimleri, Peygamber Efendimiz’in (s.a.v) anne ve babasına kafir demenin caiz olmadığını belirtmişlerdir.

Bezzar’da ve Müsned-i Ahmed bin Hanbel’de geçen bir rivayette, Peygamber Efendimiz’in (s.a.v) Adem Aleyhisselam’dan itibaren bütün peygamberlerin anne ve babalarının cennette olduğu bildirilmiştir. Mişkatü’l-Mesabih’te Beyhaki’den mürsel olarak rivayet edilen bir hadiste, Peygamber Efendimiz (s.a.v) şöyle buyurmuştur: “Kim anne ve babasından birinin veya her ikisinin kabrini her Cuma günü ziyaret ederse, o kimse bağışlanır ve iyilik yapanlardan yazılır.” Anne ve babası için istiğfar etmek ve sadaka vermek de aynı hükmü taşır. Peygamber Efendimiz (s.a.v) şöyle buyurmuştur: “Kabristana girdiğinizde şöyle deyin: ‘Selam olsun size, ey müminler ve müslümanlar diyarının sakinleri! Allah’ın izniyle biz de size geleceğiz. Allah’tan bizim ve sizin için afiyet dileriz.’” Tirmizi Şerif’te İbn Abbas (r.a)’dan rivayet edildiğine göre, Peygamber Efendimiz (s.a.v) Medine’deki kabirlerin yanından geçtiğinde yüzünü onlara çevirmiş ve şöyle buyurmuştur: “Selam olsun size, ey kabir halkı! Allah bizi ve sizi bağışlasın. Siz bizden önce gittiniz, biz de arkanızdan geliyoruz.”

“Hadisi Şerif’te Hz. Ayşe (r.a.)’den rivayet edildiğine göre, Resulullah (s.a.v.) Şaban ayının ortasındaki gecenin son kısmında Baki mezarlığına gitmiş ve şöyle buyurmuştur: “Selam olsun size, ey müminler diyarı! Allah’ın size vaat ettiğiyle yarın karşılaşacaksınız, biz de inşallah size kavuşacağız.”

Bunun yanı sıra, Seyyid Abdülhakim Arvasi’nin “es-Seyr-üs-Saade” adlı eserinde (ki Şeyh Muhammed Enver Şah el-Keşmiri tarafından şerh edilmiştir) Ayet-el Kürsi, İhlas Suresi 11 kere, Felak ve Nas Sureleri, Fatiha, Yasin, Tebareke suresinin okunması hakkında sevap göndermek amacıyla rivayetler bulunmaktadır.

Hz. Abdullah İbn Ömer (r.a.) şöyle demiştir: “Ben, Peygamber (s.a.v.)’den işittim: ‘Sizden biriniz öldüğü zaman onu ağlamayın, hemen kabre götürün ve definden sonra başucunda Bakara suresinin ‘Muflihun’ ayetine kadar olan kısmını, ayak ucunda ise ‘Amenerrasulü’ ayetinden sonuna kadar olan kısmını okuyun.’”

İmam Nevevi (Müslim Şerh’inin yazarı, yaklaşık 600 h.) “Ezkar” adlı eserinde, Muhammed ve Ahmed el-Mervezi’nin şöyle dediklerini nakletmiştir: “Biz, İmam Ahmed bin Fazl’ın (r.h.) şöyle dediğini işittik: ‘Kabristana gittiğiniz zaman Fatiha suresini, Felak ve Nas surelerini, İhlas suresini okuyun ve sevabını kabir halkına hediye edin. Sevabı onlara ulaşır.”

Müslim Şerif’te “Ölüler için sevap göndermenin caiz olması” başlıklı bir bölüm vardır. Bu bölümde sevap göndermeyle ilgili hadisler bulunmaktadır. İmam Nevevi bu hadislerin şerhinde, sadakaların sevabının ölenlere ulaştığını ve onlara fayda sağladığını yazmıştır. Bu konuda görüş ayrılığı yoktur. Müslim Şerif’in mukaddimesinde de ölmüşler adına sadaka vermenin caiz olduğu ve bu konuda görüş ayrılığı bulunmadığı belirtilmiştir.

Şa’bi’den rivayet edildiğine göre, Ensar’dan biri öldüğünde, kabrinin başına gelir gider ve Kur’an okurlardı.

Semerkandi, Hz. Peygamber (s.a.v.)’den şöyle rivayet etmiştir: “Bir kimse kabrin yanından geçip on kere ‘Kul hüvellâhü ehad’ suresini okursa...”

Hz. Ali (r.a.)’den gelen rivayette ise şöyle denilmektedir: “...on bir kere okursa ve sevabını ölüler için hediye ederse, her ölüye birer tane tam olarak verilir (yani bölünmez).”

Hz. Ali (k.v.)’den gelen diğer bir rivayette ise şöyle denilmektedir: “...ve okuyan ve sevabı hediye eden kişiye de sevap verilir.””

“Hazreti Hammad (r.a.) şöyle demiştir: Mekke mezarlığına gittim ve başımı bir mezara koydum. Kıyamet kopmuş gibi, mezar halkının bir araya gelip halka halka oturduklarını gördüm. Belki de kıyamet kopmuştur diye düşündüm, ancak konuşmadılar. Kardeşlerimizden biri, Kul Huvallahu Ehad suresini okuyup sevabını göndermiş, onu kendi aralarında paylaşıyorlarmış. Yılbaşından beri haberler ve hadisler çoktur ve tamamen açık ve nettir. Uzun olma korkusuyla bahsetmekten vazgeçtim. Dolayısıyla bunların toplamı, bazıları zayıf olsa da, kökeninden beri her zaman ve her şehirde Müslümanların ölüleri için Kur’an okuduklarına işaret eder. Kimse bunu inkar etmemiştir, bu nedenle icma olmuştur ve ümmetin icmasını inkar etmek küfürdür.

Hafız Şemsüddin İbn Abdülvahid el-Makdisi el-Mubli, Ecza adlı kitabında Celaleddin Suyuti’nin, “Kabirde Kur’an okumak, bizim ashabımızın (alimlerin) meşruluğuna inandıkları bir şeydir” dediğini yazmıştır.

İmam Nevevi, Müslim Şerhi’nde, “Kabir ziyaretçileri için, kolayına gelen kadar Kur’an okuması müstehaptır” diye yazmıştır. Başka bir yerde, “Kabrin yanında hatim indirmek daha faziletlidir” demiştir. İmam Nevevi, kabir ziyaretinin birkaç çeşidini saymıştır:

(1) Ahiretin hatırlanması ve ölüm düşüncesi: Bu, Müslüman olsun veya kafir olsun, her kabirden olabilir.

(2) Dua etmek için: Bu, Müslümanların kabirleri için özel olarak sünnettir (sahabenin uygulamasıdır).

(3) Bereketlenmek için: Bu, hayırlı kişilerin kabirleri için sünnettir (sahabenin uygulamasıdır). Çünkü berzah aleminde onların tasarrufları ve yetkileri vardır, sayısız bereketleri ve sonsuz yardımları vardır. (“Ya ibadellah, a’inuni!” yani “Ey Allah’ın kulları, bana yardım edin!”) Sahih hadiste, sorunların çözümü için yardım istemek öğretilmiştir.

(4) Hakkını ödemek için: Mesela arkadaş veya akrabalar gibi. Ebu Nuaym, “Cuma günü anne babasının veya ikisinden birinin kabrini ziyaret edene mağfiret edilir ve ona cehennemden berat yazılır” diye rivayet etmiştir. Bu rivayet sahihtir.

“Öyle bir kimse yoktur ki, mümin kardeşinin kabri üzerinden geçip de...” hadisi...” (de bu kabildendir)

Bir kimsenin kabristana girip de ölüye selam vermesi caizdir. Nitekim o, onu tanıyor ve selamlaşıyorlardı. (Öyleyse) ona dua etmesi ve tıpkı hayatta iken yaptığı gibi onun için dua etmesi caizdir ve doğrudur. Bütün bunlar Merakıl Felah'tan nakledilmiştir.

Miyyeti rivayet ediyor ki: Resulullah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) her sene Uhud şehitlerinin vefat tarihlerinde Uhud şehitlerinin kabirlerini ziyaret ederlerdi. Oraya vardıkları zaman yüksek sesle: "Selam olsun size, sabrettiğiniz şeye karşılık. Ne güzeldir o son yurt." Derlerdi.

Daha sonra Hz. Ebubekir, her sene (kendi hilafeti zamanında) Uhud'a gelirdi. Daha sonra Hz. Ömer ve Hz. Osman (Radıyallahü Anhüma) da her sene kendi hilafetleri zamanında gelirlerdi. Resulullah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem)'in kızı Fatıma da her Cuma günü Hz. Hamza (Radıyallahü Anh)'ın kabrini ziyaret ederdi. Hz. Ayşe (Radıyallahü Anh) da Abdurrahman bin Ebi Bekir (Radıyallahü Anh)'ın kabrini ziyaret ederdi. Aynı şekilde Şurahbil bin Hasene ve Urve bin Zübeyr de Uhud'a gelirler ve dua ederlerdi. Hz. Sad bin Ebi Vakkas (Radıyallahü Anh) da Uhud şehitlerine selam verir ve yanındakilere: "Siz niçin selam vermiyorsunuz şu kavme ki size selamlarını iade edeceklerdir." Derdi.

Bunu Şerhus Sudur'da Celaleddin Suyuti yazmıştır. Hz. Ebu Cafer Muhammed Bakır (Radıyallahü Anh) rivayet ediyor ki: Hz. Fatıma Zehra (Radıyallahü Anh), Hz. Hamza (Radıyallahü Anh)'ın kabrini ziyaret etmek ve kabrin ıslahını ve bakımını yapmak için gelirlerdi. Selamete çıkmak için Hz. Fatıma (Radıyallahü Anh), şerefli kabrin üzerine bir taş koymuştu. (Tıpkı Resulullah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem)'in Hz. Osman bin Maz'un'un kabrine koyduğu gibi). Ve şöyle buyurmuştu: "Bu, onun kabrini tanımamız ve yakınlarının onun yanına defnedilmeleri içindir."

Hakim, Emirül Müminin Hz. Ali (Keremallahu Vecheh)'den rivayet ediyor ki: Hz. Fatıma Zehra (Radıyallahü Anh) her Cuma günü Hz. Hamza (Radıyallahü Anh)'ın kabrine giderler ve orada namaz kılar ve ağlarlardı. Başka bir rivayette her iki veya üç günde bir Uhud şehitlerinin kabirlerini ziyaret ederler, namaz kılarlar ve onlara dua okur ve ağlarlardı.

Bu Cezbul Kulub'da bulunmaktadır. Hz. Fatıma (Radıyallahü Anh)'ın El Huzaiyye diyor ki: "Güneş battıktan sonra kız kardeşimle birlikte Şüheda-i Uhud'daydık. 'Haydi, Hz. Hamza'nın (r.a) kabrine selam verelim' dedim. O da "Evet" dedi. Kabrin yanında durduk ve "Esselâmu aleyküm yâ amme Resûlillah" dedik. Orada bizden başka kimse yokken "Ve aleykümü's-selâm ve rahmetullah" şeklinde bir cevap işittik.

İbn Ebi'd-Dünya, Ebu Nuaym ve Beyhaki, Ata bin Yesar'dan şöyle rivayet ederler: Resûlullah (s.a.v) Hz. Ömer'e (r.a) "Ey Ömer! Öldüğün, defnedildiğin, üzerine toprak atıldığı, insanlar geri döndüğü ve Münker ile Nekir geldiği zaman halin nice olur? Onların sesleri dağları yerinden oynatır, bakışları dehşet saçar, seni şöyle bir silkeleyip 'Rabbin kimdir?' diye sorduklarında halin nice olur?" buyurdu. Hz. Ömer (r.a) "Yâ Resûlallah! O zaman aklım başımda olur mu?" diye sordu. Resûlullah (s.a.v) "Evet" buyurdu. Bunun üzerine Hz. Ömer (r.a) "O halde ben onlara yetecek cevabı

veririm” dedi. (Bu kısım, Şerhu’s-Sudûr fî Ahvâli’l-Mevtâ ve’l-Kubûr isimli eserden alınmıştır.)

Ölüye selam verirken ve dua ederken yüzünü kabre doğru çevirmek müstehaptır. Bu, tüm Müslümanların uygulamasıdır.

Mezarlık ziyareti, dirileri ziyaret etmeye benzer. Ziyaret edilen kişiye yönelerek selam verilir. Eğer vefat eden kişi hayattayken saygıdeğer birisi ise, ona uygun bir şekilde uzaktan oturulur veya ayakta durulur. Eğer vefat eden kişiyle hayattayken yakınlık vardıysa, kabre daha yakın oturulabilir veya durulabilir. Ziyaret esnasında Fatiha Suresi ve İhlâs Suresi üçer defa okunur, ardından dua edilir. Kabre dokunulmaz ve öpülmez; çünkü bu, Hristiyanların adetidir. Ancak bazı alimler, anne-babanın kabrini öpmekte bir sakınca olmadığını söylemişlerdir. Şeyhlerin, hocaların ve diğer evliyaların kabirleri de anne-babanın kabirleri gibidir, hatta daha faziletlidir.

Kenzü’l-Ummal adlı eserde, her hafta, özellikle Pazartesi, Perşembe, Cuma ve Cumartesi günleri kabir ziyareti yapmanın müstehap olduğu belirtilmiştir. Ziyaret etmeden önce evde iki rekat namaz kılınır. Her rekatta Fatiha’dan sonra birer Ayete’l-Kürsi ve üçer İhlâs Suresi okunur. Bunun sevabı, ziyaret edilecek kişinin ruhuna ulaştırılırsa, Allah Teâlâ onun kabrini nurlandırır ve okuyana da büyük sevap verir. Yolda gereksiz konuşmalardan kaçınılır, zikir ve Kur’an okunur. Mezarlığa varıldığında, saygıdan dolayı başlık çıkarılır. Fethu’l-Kadir’de belirtildiği gibi, ayak tarafından başa doğru gidilir. Berat Kandili, Zilhicce ayının ilk on günü, Ramazan ve Kurban Bayramları ile Aşure Günü gibi mübarek gecelerde ve zamanlarda kabre yönelerek şu şekilde selam verilir:

Genel: “Esselâmu aleyküm yâ ehled diyâri minel mü’minîne vel müslimîn. Ve innâ inşâallahü biküm lâhikûn. Nes’elullâhe lenâ ve lekümül âfiyeh.”

Şehitler: “Esselâmu aleyküm bimâ sabertüm fenîmâ ukbeddâr.”

Karışık mezarlıklar (Müslüman ve gayrimüslim mezarlarının bulunduğu): “Esselâmu alâ menittebeal hüdâ.”

Peygamber Efendimiz’in (s.a.v) Kabrinin Ziyareti:

Meâsırü’l-İnâfe adlı eserde belirtildiğine göre, Peygamber Efendimiz’in mübarek türbesini ziyaret etmek, kıyamet gününde şefaatçi olacak bir hazinedir.Peygamber Efendimiz’in (s.a.v) kabrini ziyaret eden kişi, Kâbe’ye sırtını döner, Peygamber Efendimiz’in (s.a.v) kabrine yüzünü döner, sesini alçaltır, gözlerini yere eğer (bu, Peygamber Efendimiz’e duyulan saygıdandır) ve şu şekilde selam verir: “Esselâmu aleyke yâ Resûlallah, esselâmu aleyke yâ Nebiyyallah...”

Eğer birisi adına selam iletilmek isteniyorsa, “Esselâmu aleyke yâ Resûlallah min (kişinin adı) bin (babasının adı)” şeklinde selam verilir.

Seyyidlerin ve Âlimlerin Kabirlerinin Ziyareti:

Seyyidlerin Kabirleri: “Esselâmu aleyküm ve rahmetullahi ve berekâtuhû yâ evlâde Resûlillah (s.a.v). Cezâkumullahu annâ hayra mâ cezâ velede nebiyyin an ümmeti Muhammedin nebiyyillah (s.a.v).”

Âlimlerin Kabirleri: “Esselâmu aleyküm ve rahmetullahi ve berekâtuhû yâ eyyühel ulemâü radıyallahu anküm. Cezâkumullahu annâ hayra mâ cezâ âlimen min ümmeti Muhammedin (s.a.v).”

Hocaların Kabirlerinin Ziyareti:

Selamdan sonra “Cezâkellâhu annâ hayra mâ cezâ üstadan min telâmizetihî” denir.

Dua ve Sureler:

Ziyaret eden kişi, Fatiha Suresi ve Ayete’l-Kürsi okuyarak sevabını kabirde yatan kişiye hediye edebilir. Bir hadiste belirtildiğine göre, bir mümin Ayete’l-Kürsi okuyup sevabını kabir ehline hediye ederse, Allah Teâlâ her ölünün kabrine doğu ile batı arası kadar sevap koyar, kabrini genişletir, derecesini yükseltir ve her harfi karşılığında kıyamete kadar o mümin için tesbih edecek bir melek yaratır.

Ayrıca, Tekasür Suresi ve İhlâs Suresi de yedi veya on defa okunabilir. Başka bir hadiste, anne-babasının kabri başında Fatiha Suresi ve yedi veya on defa İhlâs Suresi okuyan bir kimsenin anne-babasının kabirlerinin kıyamete kadar yetmiş nurla aydınlatılacağı belirtilmiştir.

Dileyenler Yasin Suresi ve Mülk Suresi de okuyabilir. Bir hadiste, kabir ziyaretinde bulunan ve “Allah’ım! Ben senden, Muhammed ve âli Muhammed hakkı için bu ölüye azap etmeni dilerim” diyen kimsenin, Allah Teâlâ’nın kıyamete kadar o kabirden azabı kaldıracağı belirtilmiştir.

Kabre Gül ve Yeşillik Koymak:

Kabre gül ve reyhan koymak güzel bir davranıştır. Çünkü bunlar, taze kaldıkları sürece tesbih ederler ve ölüye huzur verirler. Bu nedenle, kabir üzerindeki otların yolunmaması tavsiye edilir. Ne kadar çok ot olursa, rahmetin etkisi o kadar fazla olur.

Hz. Büreyde (r.a), Peygamber Efendimiz’in (s.a.v) iki kabrin üzerine yaş hurma dalları dikmesini örnek alarak, kendi kabrine de iki hurma dalı dikilmesini vasiyet etmiştir.

İbn Abbas’tan (r.a) rivayet edilen bir hadiste, Peygamber Efendimiz’in (s.a.v) azap edilen iki kabrin yanından geçtiği ve “Bunlara büyük günahlardan dolayı azap edilmiyor. Birisi laf taşırdı, diğeri de idrar sıçramasından sakınmazdı” buyurduğu belirtilir. Sonra Peygamber Efendimiz (s.a.v) yaş bir hurma dalını ikiye bölerek her iki

kabre birer parça dikti. Sahabeler bunun nedenini sorduklarında, “Bu dallar kurumadıkça, bu kişilere azap hafifletilir” diye cevap verdi.

Hazret Şeyh Abdülhak Muhaddis Dihlevi, Eş’atul-Lem’at adlı eserinde, günümüzde yaygın olan mezarlara çiçek koyma geleneğinin herhangi bir dayanağının olmadığını yazmıştır. Mişkâtü’l-Mesabih’te Müslim Şerif’ten gelen bir hadiste, Muhammed bin Numan’dan rivayet edildiğine göre, Peygamberimiz şöyle buyurmuştur: “Kim anne babasının veya onlardan birinin mezarını ziyaret ederse, bağışlanır ve iyilik yapan evlatlar arasına yazılır.”

__Peygamber Efendimizin Kabri Şerifinin Ziyareti:__

Mişkâtü’l-Mesabih’te geçen bir hadise göre, Hz. Ka’b (r.a.), Hz. Ayşe (r.a.)’nın yanında bulunuyordu. Peygamber Efendimiz (s.a.v.) anıldığında, Hz. Ayşe (r.a.) şöyle dedi: “Peygamber Efendimizin kabri şerifine her sabah ve akşam yetmiş bin melek gelir. Kabri şerifin etrafında tavaf ederler.” Peygamber Efendimizin kabri şerifinin ziyaretine gitmeyi haram ve şirk olarak görenler, her gün milyonlarca kilometre yol kat ederek huzura gelen bu melekler hakkında ne diyeceklerdir? İmam-ı Azam Ebu Hanife’nin rivayet ettiği bir hadiste ise, sahabe sünnetine göre Peygamber Efendimizin kabri şerifinin önünde durup kıbleye sırtını dönerek Peygamber Efendimize yönelerek “Esselâmu aleyke yâ Resûlallah ve rahmetullahi ve berekâtüh” demesi gerektiği belirtilmiştir.

__Anne ve Babanın Mezarını Öpmek:__

Fıkıh kitaplarında anne ve babanın mezarını öpmenin caiz olduğu belirtilmiştir. Bu görüş, Merakıl-Felah’ta, Ali el-Kari’nin şerhinde ve Şeyh Abdülhak Muhaddis Dihlevi’nin Mişkâtü’l-Mesabih şerhinde de geçmektedir. Hazret Bendegi Mahdum’un kabri şerifini öpmekle ilgili olarak, mezarı öpmek ve üzerine el koymak hakkında herhangi bir bilgiye rastlanmadığı, ancak anne, baba ve hocanın mezarını öpmenin caiz görüldüğü belirtilmiştir. Büyük din alimlerinden birinin mezarını öpmek konusunda ise.”Eğer bir kimse, büyük din alimlerinden birinin mezarını öpse, bu da caizdir çünkü o da manevi bir babadır. Bu konuda “Medeni’l-Elmani” adlı eserde de bir sakınca olmadığı belirtilmiştir.

Anne ve babanın mezarını öpmek hakkında belirtildiği gibi, “Kifaye” adlı eserde şöyle bir rivayet geçmektedir: Bir adam Hz. Peygamber’in huzuruna gelerek “Ya Resulallah, yemin ederim ki cennetin kapısını ve hurileri öpeceğim” demiş. Bunun üzerine Peygamberimiz “O halde anne babanın ayaklarını ve babanın alnını öp” buyurmuş. Adam “Ya anne babam yoksa?” diye sorunca, Peygamberimiz “O zaman onların mezarını öp” buyurmuş. Adam “Ya annemin mezarını bilmiyorsam?” diye sorunca, Peygamberimiz “İki çizgi çiz, birini annenin mezarı, diğerini babanın mezarı farz et ve onları öp, böylece yemininden dönmüş olmazsın” buyurmuştur

Mezar üzerine el koymanın sünnet veya müstehap olmadığı söylenmiştir, ancak biz bunda bir sakınca da görmüyoruz. “Muinü’l-Eimme” ve “Fetâva-yi Hindiyye” adlı eserlerde de, Selef-i Salihin’den böyle rivayetlerin varlığından bahsedilmiştir”

<u>Ölüler Ziyaretçilerini Tanır:</u>

Mişkatü’l-Mesabih’te Hz. Ayşe (r.a)’den rivayet edildiğine göre, “Peygamber Efendimiz (s.a.v) ve babam Ebubekir (r.a)’in defnedildiği evime girer, örtümü çıkarırdım ve ‘Bunlar benim kocam ve babamdır, onlardan (örtünmeye) ne gerek var’ derdim. Fakat Hz. Ömer (r.a) defnedildikten sonra, Allah’a yemin ederim ki, sıkıca örtünmeden odaya girmedim.” Bu rivayeti Ahmed nakletmiştir. Şeyh, bu hadisin açıkça ölünün diriliğine, bilgisine ve ziyaretinde saygı gösterilmesi gerektiğine delil olduğunu, özellikle salih kişilerin ziyaretçilerine büyük bir yardımı olduğunu belirtmiştir.

Hz. Ebu Said’den rivayet edilen bir hadiste Peygamber Efendimiz (s.a.v) şöyle buyurmuştur: “Cenaze konulduğunda ve insanlar onu omuzlarında taşıdığında, eğer salih bir kişiyse, ‘Beni çabuk götürün’ der. Eğer salih değilse, yakınlarına ‘Eyvah, nereye götürüyorsunuz beni?’ diye seslenir. Onun sesini insan hariç her şey duyar. Eğer insan duysaydı, ölürdü.” Bu rivayeti Buhari nakletmiştir.

İbn-i Sünne, Ebu Nasr Nişapuri’den (salih ve müttaki bir zat) şöyle rivayet eder: “Bir mezarlıkta güzel kokulu, iyi giyinmiş, kucağında yeşil mürekkeple yazılmış Kur’an bulunan bir kabir gördüm. Kabirdeki zat bana, ‘Kıyamet koptu mu?’ diye sordu. Ben de ‘Hayır’ deyince, ‘Öyleyse kabrimi kapat’ dedi.””

“Sayılamayacak kadar çok ve kitap, sünnet ve selefin sözlerinde hiçbir şeyin aksini söylemediği bir gerçektir ki; (bu konuda inkârcı olmak sonradan uydurulmuş bir bid’attir) ayet ve hadislerle sabittir ki, ruh bakidir ve ziyaret edenlerin hallerinden haberdardır. Ruhların birbirleriyle buluşması, tıpkı zahiri hayatta olduğu gibi, Allah’a yakınlaşmayı sağlar. Hem zevk ehli hem de evliyaullah, keramet ve tasarruflara sahiptir. Bu, ruhlar içindir ve asıl tasarruf sahibi ancak Allah’tır. Bütün bunlar O’nun kudretiyledir ve bu cemaat fanidir. Hayatlarında ve ölümlerinde Allah’ın celalindedirler. Eğer birinin onların vesilesiyle bir kazancı varsa, bu onların Allah katındaki dostlukları ve makamları sebebiyledir. Bu, uzak veya anlaşılmaz bir şey değildir. (Ancak anlayışlı olanlar anlar.) Tıpkı zahiri hayatta olduğu gibi, asıl fiil ve tasarruf sahibi ancak Allah’tır ve her iki halde de aynıdır, ayrım yapmak için bir delil yoktur. (Şeyh Abdülhak Muhaddis Dehlevi’nin sözü burada sona ermiştir.)

Bazı akılsızlar kendiliklerinden iki hal arasında fark gözetirler, birini caiz diğerini bid’at ve şirk olarak nitelendirirler. Halbuki Allah için hayır olmayan şeyde diri ve ölü, hazır ve gaip aynıdır.

Kimiya-i Saadet’te İmam Gazali şöyle demiştir: “Bil ki, onların bizim haberimiz olması ve bizim onları rüyada görmemiz gibi, onların da bizim haberimiz olması ve bizi

rüyada görmeleri imkansız değildir.” Rüyada ölüleri iyi veya kötü halleriyle görmek, onların ahiret hayatında ya nimet ya da azap içinde olduklarına ve yok olmadıklarına dair büyük bir delildir. Nitekim şu ayet-i kerimede buyurulmaktadır: “Allah yolunda öldürülenleri sakın ölü sanmayınız! Bilâkis onlar diridirler, Rableri katında rızıklandırılmaktadırlar. Allah’ın lütfundan kendilerine verdiği nimetlerle sevinçlidirler.” (Al-i İmran, 169-170)

Tefsir-i Azizi’de şöyle denilmektedir: “Bilinmelidir ki, Allah’tan başka birinden, onu asıl fail ve müstakil görüp Allah’ın yardımına mazhar kılınmadığı şekilde yardım istemek haramdır. Eğer teveccüh ve yöneliş sadece Allah’adır ve evliyayı Allah’ın yardımına mazhar ve sebepler aleminin bir parçası olarak görürse (yani yardımın elde edilme sebebi olarak görürse, bu diri ve ölüde aynıdır), bu marifetten uzak olmaz ve şer’an da caizdir. Peygamberler ve evliyalar da böyle yardım istemişlerdir. Bu, Allah’tan başkasından yardım istemek değil, bilakis Allah’ın yardımıyla yardım istemektir.”

Aynı eserde şöyle denilmektedir: “Ruhun bedene olan ilgisi, nazar ve ihsan ile devam eder. Ruhun, ziyaretçilerine, dua edenlere ve istifade edenlere yönelmesi kolaylaşır. Çünkü (kabir) ruhun belirli bir mekândadır. Bu alemden okunan Fatiha, sadakalar ve Kur’an-ı Kerim, defin yerinde kolaylıkla fayda sağlar. Bedeni yakmak (gayrimüslimlerin yaptığı gibi), ruhu mekânsız bırakmak gibidir. Defin etmek ise ruha bir mesken yapmaktır. Bu nedenle evliyaullah ve salih müminlerden istifade devam eder ve onlara da (Fatiha ve sevap ulaştırma) fayda sağlar.” (Tefsir-i Azizi)

İmam Razi şöyle demiştir: “Ziyaretçi kabre geldiğinde, onun nefsi ile kabir arasında özel bir bağ oluşur, tıpkı kabir sahibinin kabirle olan bağı gibi. Bu ortaklık sebebiyle iki nefis arasında manevi bir bağ ve özel bir alaka oluşur. Eğer ziyaretçinin nefsi kuvvetliyse (veli ve salihse), kabir sahibine fayda sağlar (Fatiha, sadakalar, dua ve istiğfar ile). Eğer bunun tersi olursa, fayda ziyaretçiye olur. Bu, üzerinde düşünülmesi ve görülmesi gereken bir durumdur.”

Şerh-i Makasıd’da da şöyle denilmektedir: “Kabir ziyareti ve ahirete irtihal etmiş olan ruhların tasarruflarından istifade etmek suretiyle fayda elde edilir. Bu fayda, her iki nefsi de ilgilendiren kabir vesilesiyle olur.” Allame Keşf’ül-Uzza’da ve Zev’ül-Lebib Serh’ül-Hacib’te de aynı görüştedir.

<u>Evliyaullah’tan İstifade:</u>

İstifade şekli ancak şu şekilde olabilir: Muhtaç olan kişi, halini Allah’a arz eder, Allah katında makbul ve muhterem bir kul olan (kabir sahibinin) ruhaniyeti hürmetine Allah’a yalvarır ve şöyle der: “Ey Rabbim, rahmet ve keremine mazhar kıldığın bu kulunun hürmetine, ihtiyacımı gider, duamı kabul eyle.””

“(itiraz eden kimseye) deriz ki, ey Allah’ın kulu, Allah’tan başkasına dua etme yasağı, Allah sanarak başkasına yalvarmamanız durumundadır. (Bu halde ey Allah’ın kulu,şöyle dediğimizde şirk mi işliyoruz?) Benim için şefaat et ve benim için hayır

duası yap ki Yüce Allah benim şu ihtiyacımı karşılasın.(İhtiyaçları gideren) O kul değil, ancak bir vesiledir ve veren Allah'tır ve ihtiyacı giderendir, öyleyse bazı kimselerin zannettiği gibi bunda ne şirk şüphesi vardır? Dua ve tevessül talebi, Allah'ın dostlarından, hayattayken caiz ise, öldükten sonra ruhları kemale erdiği halde böyle bir talebin ne sakıncası vardır ve bu ikisi arasında ne fark vardır? Bu, bedenlerdeyken olduğundan daha fazladır. Bununla ilgili tartışma Mişkatü'l-Mesabih şerhinde birkaç yerde mevcuttur ve İmam Suyuti, Şerhu's Sudur'da ayrıntılı olarak yazmıştır.

Kabrin Hürmeti ve Edebi:

Hz. Ayşe (r.a.)'den rivayet edildiğine göre, ölü birinin kemiğini kırmak, diri birinin kemiğini kırmak gibidir. İbn Abdilber, bunun, ölüye, diriye zarar veren şeyin zarar verdiğini gösterdiğini söylemiştir ve ölüye, diriye zevk veren şeyin zevk vermesinin zorunlu olduğunu söylemiştir

Hz. Amr bin As (r.a.) vefat ederken oğluna şöyle dedi: "Ben öldüğümde cenazeme ağlayıcı veya ateş eşlik etmesin. Beni gömdüğünüzde üzerime toprağı yumuşak bir şekilde atın." (Bundan, ölüye, diriye acı veren şeyin acı verdiği anlaşılmıştır.)

Hz. Amr bin Hazm (r.a.) şöyle dedi: "Peygamber Efendimizi (s.a.v.) kabirden yastık dayamış halde gördüm ve şöyle buyurdu: 'Kabir sahibine eziyet etmeyin (hakaret ve küçümseme nedeniyle)'." (Ahmed rivayet etti.)

Ebu Hureyre'den: Resûlullah (s.a.v.) şöyle buyurdu: "Elbisenin ve derinin yandığı ateşe oturmak, bir adamın kabrin üzerine çıkıp oturmasından daha iyidir."

İmam Celaleddin Suyuti (r.a.), Ukbe bin Amir (r.a.)'den rivayet edilen Keşfu's Sudur'da şöyle yazar: "Ateşe veya sert rüzgara basıp ayaklarımın yanması ve kesilmesi, bir ölünün kabrine basmamdan daha iyidir ve benim için çarşıda veya bir kabrin önünde idrar yapmak aynıdır, yani cüretkarlık ve utanmazlık nedeniyle."

İbn Ebi'd Dünya, Selim bin'den rivayet eder: Birkaç kişi kabristana gitti, birinin şiddetli idrar ihtiyacı vardı. Birisi, "Buyurun" dedi, o da cevap verdi: "Sübhanallah, kabirdekilerden sizin hepinizden utandığım gibi utanıyorum." Bunların hepsi Mişkatü'l-Mesabih şerhinde Şeyh Abdülhak Muhaddis Dihlevi ve Molla Ali Kari tarafından Mirkat'ta yazılmıştır.

Ebu Kulabe şöyle dedi: "Şam'dan Basra'ya gittim, abdest alıp bir kabrin üzerine başımı koyarak uyudum. Rüyamda kabir sahibini gördüm, bana eziyet ettiğimden şikayet ediyordu." (Eş'atu'l-Lemaat)

***Kabir Ziyareti*:**

Alimlerin ziyareti, dirilerin ziyareti gibidir. Karşılaşmada ve hürmette kabre doğru ayak uzatılmaz ve kabre sırt dönülmez, büyüklerin huzurunda yapıldığı gibi selam ve hoşçakal denmez, öğrencinin hocasının önünde, müridin şeyhinin önünde olduğu gibi başı eğik ve edepli bir şekilde oturulur. (Zadu'l Lebib)

(***şiir***)

Edeb, peygamberin lütfundan gelen bir yaşam boyu sürecek bir bağdır, onu istediğin her yere götür!"

"Allah'tan edeb için yardım diliyorum, çünkü edebsiz kişi Rabbin lütfundan mahrumdur. edebsiz kişi sadece kendine değil, aynı zamanda her yere bela getirir."

"Onların sözleri, 'Biz de insanız, biz de uyuruz ve yeriz' demelerine benzer. Ama karganın ayağını kendininkiyle karşılaştırma, yazılsa da 'aslan' ve 'süt' aynı şekilde ."

Allahtan edebi lütuf olarak istiyorum çünkü edepsiz kişi Allahın lütfundan mahrumdur. Edepsiz sadece kendine zarar vermekle kalmaz, fitnesi her yere yayılır. Böyle derler. Biz de insanız, onlar da insan. Biz de yer içeriz, onlar da. O halde büyükleri ve temizleri kendinize kıyas etmeyin. Yazıda "aslan" ile "süt" aynı yazılsa da, biri insanı yer, diğeri ise, içilen, yani sütdür (Mesnevi, Mevlana Rumi)

Ruhun Evlerine Dönüşü:

Hz. İbn Abbas (r.a.)'dan rivayet edildiğine göre, müminlerin ruhları evlerine geri dönerler. Her Cuma gecesi, Cuma günü, her bayram günü, Muharrem ayının onuncu günü ve Berat Kandili'nde evlerinin kapılarında durup hüzünlü bir sesle şöyle seslenirler:

"Ey ailemiz, akrabalarımız, bize merhamet edin. Sadaka vererek bizi unutmayın. Yoksulluğumuza, dar kabirlerimize, üzüntülerimize, ihtiyaçlarımıza acıyın. Şu sahip olduğunuz malı biz harcasaydık, şimdi sizde olmazdı ve biz de bunun hesabını vermez, azap görmezdik."

Sonra umutsuz bir şekilde beddua ederek geri dönerler: "Ey Allah'ım, onları da mahrum et, tıpkı bizi mahrum ettikleri gibi."

Dua, Sadaka ve Hayır (Sevap Ulaştırma):

Hadiste, "Her iyilik sadakadır" buyrulmuştur. Tesbih sadakadır, hamd sadakadır, Kelime-i Tevhid sadakadır. Sadaka, Rabbin gazabını söndürür. Hatta hadiste, "Suyun ateşi söndürdüğü gibi sadaka da günahları söndürür" denilmiştir. Kur'an'ın yarısı kadar sevap getirir.

Sevap ulaştırmanın bidat olduğunu söylemek, bidattir. Yasaklanmış bidat, şer'i kurallara aykırı olan ve sünneti veya şer'i hükümleri değiştirendir. Müslim Şerif'in "Sevap Ulaştırma" bölümünde bunun birçok örneğini bulabilirsin.

Vefatü'l-Etfal kitabında Hz. Ayşe (r.a.)'dan rivayet edilen bir hadiste şöyle denir:

"Ey varisler, Allah adına sizi tembih ediyorum, çok mal biriktirdim ve size bıraktım. Beni unutmayın. Ekmeğimin kırıntılarıyla size Kur'an öğrettim, beni unutmayın."

Ebu Kılabe'nin rüyasında şöyle gördüğü rivayet edilir:

"Ölüler, 'Ey varisler! Bize merhamet edin. Duanızla, sadakanızla, hayrınızla...' diye seslendiler."

Ebu Kulabe'nin anlattığına göre, mezarlıkta bazı ruhların önünde nur tabakları olduğunu, bazılarının önünde ise olmadığını gördü. Sebebini sorduğunda, "O benim oğlum. Bana dua etmiyor, benim adıma sadaka vermiyor. Bu yüzden önümde nur yok ve ben utanç içindeyim," diye cevap aldı. Ebu Kulabe, komşusu olan bu ruhun oğluna durumu anlattı. Oğlu tövbe edip babası adına sadaka verdi. Ebu Kulabe daha sonra rüyasında o ölüyü gördü. Önünde güneşten daha parlak bir nur vardı. Ölü, "Ey Ebu Kulabe, Allah sana iyilik versin. Senin sayende ateşten kurtuldum ve komşularım arasındaki utançtan kurtuldum," dedi.

Hadiste de belirtildiği gibi, bazı ruhlar evlerinin kapısında durup, "Bizi hatırlayacak, bize merhamet edecek kimse var mı? Evlerimizde yaşayanlar, eşyalarımızdan faydalananlar... Bu eşyalar yüzünden biz perişan olduk. Geniş evlerimizde yaşayanlar, biz dar kabirlerde sıkıştık. Çocuklarımızı zelil edenler, kadınlarımızla evlenenler... Bu sıkıntılı halimizle ilgilenen var mı?" diye seslenirler.

Ebu Nuaym'ın Leys bin Saad'dan rivayet ettiğine göre, Şamlı bir şehit her Cuma gecesi babasının rüyasına gelirdi. Bir gece gelmeyince babası, "Geçen Cuma gelmedin, çok üzüldüm," dedi. Şehit, "Şehitlere Ömer bin Abdülaziz ile görüşmeleri emredildi. Onunla görüşmeye gittim ve bu Ömer bin Abdülaziz'in vefat ettiği zamandı," diye cevap verdi.

Sadakanın Faziletleri:

İbn-i Ömer'den rivayet edildiğine göre, Resulullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: "Kim helal kazancından bir hurma miktarı sadaka verirse –ki Allah Teâlâ ancak temiz olanı kabul eder– Allah Teâlâ onu sağ eliyle alır ve tıpkı birinizin tayını beslediği gibi, sadaka sahibinin sevabını kıyamet gününe kadar kendisi için büyütür, sonunda kocaman bir dağ gibi olur. Resulullah (s.a.v.) şöyle buyurdu: "Sadaka, Rabbin gazabını söndürür ve kötü ölümü engeller." Bu, dünya ve ahirette selamet ve güvenin, ölüm anında da imanın selametinin bir işaretidir. Bunu Tirmizi rivayet etmiştir.

Ölüler İçin Dua ve Sadaka:

Hz. Saad bin Ubade (r.a.) şöyle dedi: “Ey Allah’ın Resulü, annem öldü. Hangi sadaka daha iyidir?” Resulullah (s.a.v.) şöyle buyurdu: “Su. Annen adına bir kuyu kaz ve onun sevabını annene bağışla.” Bunu Ebu Davud ve Nesai rivayet etmiştir.

Ebu Hureyre (r.a.)’den rivayet edildiğine göre Resulullah (s.a.v.) şöyle buyurdu: “Allah Teala, salih kulunun derecesini cennette yükseltir. Kul, ‘Bu niye oldu?’ diye sorar. Allah Teala, ‘Çocuğunun senin için istiğfar etmesi sebebiyle’ buyurur.” Bunu Ahmed rivayet etmiştir.

Abdullah bin Abbas (r.a.)’dan rivayet edildiğine göre Resulullah (s.a.v.) şöyle buyurdu: “Ölü, kabirde boğulurcasına feryat edip yardım ister, babasından, annesinden, kardeşinden veya bir arkadaşından gelecek duayı bekler. Ona bir şey ulaştığında, dünya ve içindekilerden daha sevimli gelir. Ve Allah Teala, yeryüzündekilerin ölüler için yaptığı dualarla dağlar kadar sevap verir. Dirilerin ölülere hediyesi, onlar için istiğfar etmeleridir.” Bunu Beyhaki, Şuab’ul-İman’da ve Şeyh Abdülhak Dehlevi, Şerh-i Miskat’ta rivayet etmiştir.

Hulasa’da şöyle geçer: Resulullah (s.a.v.) şöyle buyurdu: “İnsanlar, ölüleri adına sadaka verdiklerinde, Allah Teala, Cebrail’e (a.s.) o sevabı alıp filanca kula götürmesini emreder.Yetmiş bin melek, her meleğin elinde bir nur ile ölünün mezarına doğru gelirler. Selam verirler: “Selamünaleyküm ey Allah’ın dostu” derler ve nuru önüne koyup, “Falanca bunu sana gönderdi” derler.

“Mirau’l Ahire” adlı eserde, ölünün mirası ile bağışta bulunmanın mekruh olduğu belirtilmiştir, çünkü miras hak sahiplerinin hakkıdır. Kendi malından yemek pişirip insanlara dağıtmak ise müstehaptır. Peygamber Efendimiz (sav), Hz. Hamza (ra) için 3., 7., 40. Gün, 6. Ay ve yıldönümünde yemek vermiştir. Sahabeler de bunu yapmıştır. Bunu inkar eden, Peygamber ve sahabe icmasına muhalefet etmiş olur.

“Tuhfe-tu’n Nasa’ih” adlı eserde, ölünün adına 3., 7. Veya 40. Gününde yemek verilmesi gerektiği, aksi takdirde geçerli olmayacağı belirtilmiştir.

“Riyazu’n Nasih’in” adlı eserde, ölünün adına gösteriş ve riya için verilen yemeğin mekruh olduğu belirtilmiştir. Çünkü bu durumda niyet hayır ve sevap kazanmak değil, insanların ne diyeceğinden çekinmektir.

“Mecmu’l Fevaid” adlı eserde, zenginlerin yaslı aileye üç günden önce yemek göndermesinin mekruh olduğu belirtilmiştir. Ancak uzaktan gelen veya cenazeyi uzak bir yere götüren kişiler için yemek göndermek caizdir.

“Hulasatu’l Fıkıh” adlı eserde, Peygamber Efenimizin (sav), yaslı ailenin üç günden önce yemek yemesinden Allah’ın ve kendisinin razı olmadığını söylediği belirtilmiştir. Ancak fakirler için bu durum farklıdır.

“Mesabihu’s Sunne” adlı eserde, Peygamber Efenimizin (sav), ölünün ilk gecesinin en zor gece olduğunu ve bu gece ölünün arkasından dua edilmesi gerektiğini söylediği belirtilmiştir.

Peygamber Efenimizin (sav), bir kişinin ölünün adına 100.000 defa Kelime-i Tevhid okuyup sevabını o ölüye bağışlaması durumunda, eğer ölü azaba layıksa azap görmeyeceği, azaba layık değilse de derecesinin yükseleceğini söylediği belirtilmiştir.”

Sadaka Verme Fazileti ve Ölüler İçin Yemek İkramı Geleneği

“İslam hukukuna göre, vefat eden bir kimsenin ardından sadaka verilmesi müstehaptır. Birçok önemli konunun işlendiği “Bedrüsseade” adlı eserde, Horasan ve Arap topraklarında güzel bir gelenek olduğundan bahsedilir: Ölümden sonraki üçüncü günde yemek, şerbet ve meyve hazırlanır; cenaze töreninden dönen kalabalık, ölen kişinin ailesinin evine gelir ve hem kendileri yer hem de ölen kişinin ruhuna ithafen yemek yedirirler. Bu uygulama, hem Peygamber Efendimiz’in (s.a.v) sünnetiyle hem de İslam alimlerinin geleneğiyle uyumludur.

Kutbü’l-âlem, bu konuda Hindistan’daki kötü bir geleneğe dikkat çeker: Yaslı aile hem kendisi aç kalır hem de vefat eden kişiyi sadaka bekletir. Bu, müstehap değildir. (Deobandi ve Vehhabi gibi gruplar da aynı çirkinliği yaymak amacıyla insanları mevlit okutmaktan ve dua ederek sevap ulaştırmaktan men ederler.) Doğrusu, cenaze töreninden dönüldüğünde imkanlar ölçüsünde yemek ve içecek hazırlanmalı ve insanlara ikram edilmelidir. Ölü kişinin ruhuna uygun ve şeriata uygun olan her türlü hayır yapılmalıdır. Bu bilgiler Seyyid Celaleddin-i Buhari’nin “Siracü’l-Hüdâ” adlı eserinde yer almaktadır.

Ölülerin ruhu için yemek pişirmekle ilgili helal, haram veya mekruh olduğuna dair herhangi bir bilgi fıkıh kitaplarında bulunmamaktadır. Doğrusu, Şeyh’in “Câmiu’l-Berakât” adlı eserinde yazdığı gibidir: Niyete göre hüküm değişir. Sadaka niyetiyle yapılan her şeyin sevabı ölüye ulaşır ve bu, fakirlere verilmelidir. Müslümanlara ikram niyetiyle yapılan yemekler ise zengin ve fakir herkese dağıtılabilir. Şehirlerimizde de şeyhlerin ölüm yıldönümlerinde bu şekilde yapılmaktadır. Ölüm yıldönümlerinde “Bu yemek filanca kişinin ruhuna ithafen pişirildi” demek yerine “Yemek veya yiyecekler hazırlandı” demek daha uygundur. Fakat “Biz bu ikramı filancanın ruhuna sevap ulaştırmak için, onun anısına yaptık. Kuran okusunlar ve dualar etsinler, sevabı ona ulaşsın” diye niyet edilirse de bir sakıncası yoktur. Bu bilgiler Şeyhülislam Dehlevî’nin “Keşfü’l-Azâ” adlı eserinden alınmıştır.

“***Allah Resulü’nün düğünü:***

Allah Resulü’nün doğumu, hicreti ve vefatı 12 Rebiülevvel Pazartesi günü sabah vaktinde gerçekleşti. Bu nedenle Mekke halkı iki sebepten dolayı 12 Rebiülevvel’i kutlar ve ziyafetler verirdi (Necd yönetiminden önce):

İlk olarak, o gün Hz. Peygamber Mekke’de doğdu ve Mekke’yi şereflendirdi.

İkinci olarak, o gün Hz. Peygamber’e ilk vahiy indi ve Cebrail Aleyhisselam ona göründü.

Medine halkı ise bu konuda ikiye ayrılmıştır:

Bir grup, Mekke halkı gibi sevinç ve neşeyle Hz. Peygamber'in şehre gelişini kutlar ve Allah'ın Hz. Peygamber'in gelişiyle Medine'yi şereflendirdiğini söyler.

Diğer grup ise hüzün ve keder içinde toplanır, taziyede bulunur gibi davranır ve Hz. Peygamber'in o günde vefat ettiğini söyler. Hz. Peygamber'e olan sevgileri nedeniyle yemek pişirir ve yoksullara dağıtırlar.

Bu, Haremeyn (Mekke ve Medine) şehirlerindeki kutlama geleneğidir (Necid yönetimine kadar). Bunun dışında, güvenilir bir kişiden duyduğuma göre, Müslümanların yaşadığı diğer şehirlerde de Hz. Peygamber'in doğum günü geldiğinde çarşılar süslenir, kandiller yakılır ve 10, 11, 12 Rebiülevvel geceleri insanlar Hz. Peygamber'in doğum günü olduğunu söyleyerek uyanık kalırlar (rivayetlere göre farklılık gösterir). Her yıl bunu tekrarlarlar ve Seyyidleri, âlimleri ve tüm Müslümanları bu kutlamalara davet ederler.

Ayrıca şeyhlerden (Allah onlara rahmet etsin) duydum ki, önceki Salihler tüm İslam şehirlerinde bu geleneği sürdürmüşlerdir. Sufi şeyhleri davetler, ziyafetler, sema (ilahi dinletisi) ve toplantılar düzenler, hatimler indirir ve nafile ibadetlerle meşgul olurlar. Bu, Müslümanların Hz. Peygamber'e olan saygılarının bir göstergesi ve bunun sevabını da alırlar.

Dünyada bir gelenek olarak, bir kralın veya liderin doğum gününde yemekler verilir, davetler düzenlenir ve bu yemeklere "falan kralın veya liderin doğum günü yemeği" denir. .Oysa cehennem ateşinden kurtuluşumuza vesile olan o tertemiz Zat'ın (Peygamber Efendimiz'in) mevlidini anmak ve mevlid yemeği vermek daha uygun değil midir?

Bu rivayet, Said bin Muhammed bin Mesud'un "Zerûfî" adlı eserinden ve Bezzâr'ın Vâkıdî'den naklettiği şu rivayetten alınmıştır:

Resûlullah (s.a.v) her yıl Uhud şehitlerinin kabirlerini ziyaret ederdi. Kabirlerine vardığında yüksek sesle: "Selam üzerinize olsun, ey sabredenler! Ne güzel bir akıbettir sizin akıbetiniz." Derdi. Daha sonra her yıl Hz. Ebû Bekir ve Hz. Ömer de aynı şekilde ziyaret ederlerdi. Ardından Hz. Osman ve Hz. Fatıma (r.anhüm) her Cuma günü, Hz. Âişe (r.anha) ise her Cuma günü kardeşi Abdurrahman'ın kabrini ziyaret ederdi. (el-Aynî, Şerhu'l-Buhârî)

Sa'd bin Ebî Vakkas (r.a) Uhud şehitlerine selam verir ve arkadaşlarına: "Siz neden böyle yapmıyorsunuz? Onlar size selamınızı iade edecekler." Derdi. Fatıma el-Huzaiyye de şöyle anlatmıştır: "Güneş batmıştı. Kız kardeşimle Uhud şehitlerinin kabirlerine gittik ve: "Selam üzerinize olsun, ey Resûlullah'ın amcacıkları!" dedik. "Ve aleykümü's-selâm ve rahmetullah" diye bir ses duyduk. Oysa o geniş alanda etrafta kimsecikler yoktu." (el-Hâkim, bu rivayeti sahih olarak nitelendirmiştir.)

Bize Abdülaalî, babası Abdullah bin Ebî Ferve'den şöyle nakletti: Nebî (s.a.v) Uhud şehitlerinin kabirlerini ziyaret etti ve: "Şahidim olsun ki, bunlar şehittir. Kim onları

ziyaret edip selam verirse, kıyamete kadar onlar da ona selamlarını iade edeceklerdir.” Buyurdu. (Şerhu’s-Sudûr, Celâleddîn-i Süyûtî)

Ölülerin ruhları her yıl ölüm yıldönümlerinde kabirlerinin bulunduğu yere gelir, sevinirler. Kendileri için dua edenlerin dualarını işitirler. Bu, onlara büyük bir tesir bırakır. (Düstûru’l-Mukaddesât, el-Multekat)

Eğer bir salih kulun kabri varsa ve imkânınız varsa, kabrin etrafını üç defa tavaf ediniz. (Hizânetü’r-Rivâyât, Zâdü’l-Meâd, el-Metâlib, el-Muhk el-Tâlibîn, Fetavâ-i Berheniye)”

Salih Kişilerin Kabirlerinin Yakınında Defnedilmenin Bereketi

Ebu Nuaym ve İbn Münzih, Ebu Hureyre’den şöyle rivayet etmişlerdir:

Resûlullah (s.a.v.) şöyle buyurdu: “Ölülerinizi salih kişilerin arasına defnedin. Çünkü ölü, tıpkı diri gibi kötü komşudan etkilenir.”

İbn Abbas da Peygamber (s.a.v.)’den şöyle rivayet etmiştir:

“Sizden biri öldüğünde ona güzel bir kefen giydirin, vasiyetini yerine getirmekte acele edin, kabrini derin kazın ve onu kötü komşudan koruyun.”

Soruldu: “Ey Allah’ın Resûlü, iyi komşu ahirette de fayda sağlar mı?”

Resûlullah (s.a.v.) şöyle buyurdu: “Dünyada fayda sağlar mı?”

“Evet” denildi.

Bunun üzerine Resûlullah (s.a.v.) şöyle buyurdu: “Ahirette de öyle fayda sağlar.” (Bu rivayet Şerh-üs-Sudur’da geçmektedir.)

Salih kişilerin kabirlerinin yakınına defnedilmek ve onların huzurunda bulunmak bereket, nur ve saflık sebebidir. Mübarek mekanları ziyaret etmek ve orada dua etmek ise müstehaptır.

İmam Şafii, Hz. Musa el-Kazım’ın (r.a.) kabrini ziyaret etmenin, duaların kabulü için denenmiş bir ilaç olduğunu söylemiştir.

Kabir ziyaretlerinde, vefat eden kişilere karşı saygı göstermek, onların huzurunda edepli davranmak, tıpkı hayatta oldukları zamanki gibidir. Bunu, Tayyibi Şerh-üs-Sefer-is-Saadet’te söylemiştir.

Bir kişi amellerinin sevabını başkasına bağışlarsa caizdir. Bu, fıkıh kitaplarının çoğunda geçmektedir.

Kabir Üzerinde Ezan Okumak

Hisn-ül Hasin'de şöyle geçmektedir: "Bir kişi yangın gördüğünde tekbir getirsin, yangın söner. Bu denenmiş bir uygulamadır."

Ölen kişiye, kabir azabından kurtulması için zikir, Kur'an ve Fatiha'nın bereketiyle ümit vardır.

Müsned-i Ebu Ali'de Hz. Ebu Hureyre'den (r.a.) ve Kitab-ül Amel-il Leyl vel Nehar'da Ebu Ömer'den şöyle rivayet edilmiştir: "Bir kişi yangın gördüğünde yüksek sesle tekbir getirsin, yangın söner.""

(Siz kadınlar) Ölü gömüldükten sonra ezan okunursa, bunun hayırlı bir zikir olduğunu ve hayırlı zikri ve Fatiha'yı (ki Kur'an'dır) yasaklayanın tüm hayırlı amelleri engellediğini ve hayrı yaymanın zıddı olduğunu söyleyerek engellememelisiniz. Ezanı engellemek, kâfirlerin ve müşriklerin adetidir. Bid'at iki çeşittir: Hasene (güzel) ve Seyyie (kötü). Nitekim İmam Nevevi Müslim Şerhi'nde, Şeyh Abdülhak Mişkat Şerhi'nde ve tüm fıkıh kitaplarında mevcuttur. Buhari'de Hz. Ömer (r.a)'den rivayet edilen teravih namazı ile ilgili "Ne güzel bir bid'attir bu" hadisi de buna örnektir. Detaylı bilgi ve araştırma isteyenler "İzânalecrü fi'l-ezâni alelkamer", "Berîku'l-menâr yeşmuu'l-mezâr" ve "Risâletu'l-ehille fi fuyûzi'l-evliyâ ba'del-visâl" adlı eserlere başvurabilirler.

Vasiyetname ve soyağacı vb. Şeyleri mezara koymak: Şerhu'l-Menî'de kefene yazıldığı takdirde bağışlanma ümidi olduğu belirtilmiştir. Bazı selef âlimlerinin, göğüslerine "Bismillahirrahmanirrahim" yazılmasını vasiyet ettikleri rivayet edilir. Bunlardan biri rüyasında görülmüş ve "Bismillah yazılması sebebiyle kabir azabından korundum" demiştir. Bu bilgi Keşfu'l-Azâ'da mevcuttur. Şeyh Abdülhak Dehlevi'nin babası, kefenine şu rubainin yazılmasını vasiyet etmiştir:

"Dilim var ki, kederliyim, gel sor ve araştır.

Yüzlerce olay var bu mezarlıkta, gel sor ve araştır.

Utanırım ki, bir Müslüman'ı sormazsan!

Ey Ekremü'l-ekremîn, gel sor ve araştır."

Bir diğeri ise:

"Zâdım yok, iyilik ve sâlim kalp olmaksızın geldim keremin huzuruna.

Zâdsız olmak her şeyden daha çirkindir,

Hele ki varış yeri kerîm olanın huzuru ise."

Bu bilgiler Ahbâru'l-Ahyâr'da, Şeyh Abdülhak Dehlevi (r.a)'den rivayet edilmiştir"

Ölen Kişinin Yükümlülüklerinden Kefaret: Farz ve Vacip

Ölmüş bir kimsenin yerine getirilmemiş oruç ve namaz gibi sorumlulukları için kefaret vermek gerekir. Ölen kişi, ölürken malının üçte birinden bu kefaretin ödenmesini vasiyet etmelidir. Vasiyet üzerine, mirasçılar bu vasiyeti yerine getirmeli ve her farz namaz, vitir namazı ve her oruç için yarım Saa' buğday (yaklaşık 750 gram veya 1.65 pound) veya bunun karşılığı olan değeri vermelidirler. Bu görüş, bizim ve İmam Şafii'ye göre geçerlidir.

Eğer ölen kişi vasiyet etmediyse, mirasçıların kefareti ödemesi farz değildir; ancak bunu yapmaları müstehaptır (tavsiye edilir). Mirasçıların bunu yapması yeterli sayılır. İmam Muhammed "Ziyaretler" adlı eserinde, Fahr'ül İslam "Usul" adlı eserinde, Şeyh İbn-i Hümam ise "Şerh" adlı eserinde bu görüşü belirtmiştir.

Eğer ölen kişinin malı yoksa, borç veya sadaka olarak fakirlere verilmeli ve fakir de ölen kişi adına sadaka olarak dağıtmalıdır. Bu alışveriş, ölen kişinin yerine getirilmesi gereken namaz ve oruç sayısından fazla olacak şekilde defalarca tekrarlanmalıdır. Bu bilgi, "Hulasah" adlı eserde yer almaktadır.

Ölen kişinin yerine getirilmesi gereken namaz ve oruç sayısını hesaplamak için, erkekler için 12 yaş, kadınlar için 9 yaş buluğ çağı olarak kabul edilir ve bu yaştan itibaren her gün için farz ve vacip namazlar (yaklaşık 10 rekat, ihtiyaten) hesaplanarak kefaret miktarı belirlenir. Oruçlar için ise, buluğ çağından itibaren her yıl için Ramazan ayındaki 30 gün üzerinden hesaplama yapılır. Bu yöntem "Keşfu'l-Aza" adlı eserde belirtilmiştir.

Ayrıca, Şeyh Ebu Bekr, mezarı başında Kur'an okunmasını vasiyet etmiştir ve Şeyh İbn-i Hümam, "Şerhu'l-Hidaye" adlı eserinde Kur'an okuyucularının mezar başında toplanmasının uygun olduğunu belirtmiştir.

"Miftah" adlı eserde ise, bir Müslüman'ın mezarını ziyaret edip şu duayı okuması halinde, ölen kişinin azabı varsa kıyamete kadar kaldırılacağı belirtilmiştir: "Allah'ım, Muhammed ve ailesi hakkı için bu ölüye asla azap etmemeni dilerim." (Bu dua aynı zamanda vesile duasıdır.)

Tirmizi'de geçen bir rivayete göre, Peygamber Efendimiz (s.a.v.) bir âmâya şu duayı öğretmiş ve bu duanın bereketiyle âmâ gözleri açılmıştır. Hz. Osman bin Affan (r.a.), halifeliği döneminde bir ihtiyaç sahibine şu duayı öğretmiş ve bu dua sayesinde ihtiyacı giderilmiştir: "Allah'ım, rahmet peygamberi Muhammed'in yüzü suyu hürmetine senden istiyor ve sana yöneliyorum. Ey Muhammed, Rabbimin ihtiyacımı gidermesi için senin şefaatine sığınıyorum. Rabbim, onun şefaatini kabul eyle." Bu rivayet Tirmizi'de geçmektedir ve "Ya Muhammed" yerine "Ya Resulullah" denilebilir.

Bu dua, vesile, "Ya Resulullah" diye seslenme ve şefaat kavramlarının delilidir. Daha detaylı bilgi için "Envaru'n-Nüteba fi Halli Nidai Ya Resulullah" adlı risaleye bakılabilir. Bu dua sayesinde manevi körlük yaşayanlar da gözlerini açabilirler. Aksi takdirde körlükleri devam eder. "Kim bu dünyada kör ise, ahirette de kördür ve yolunu şaşırır." (İsra Suresi, 72. Ayet) Bizim görevimiz tebliğ etmektir. Şahit olan gaip olana ulaştırsın. Allah'tan af ve afiyet dileriz. Allah'ım, bu ilmi ailem, çocuklarım, torunlarım,

öğrencilerim ve medresem için kıyamete kadar miras kıl. Kalplerimizde, sinelerimizde, mezarlarımızda, dinimizde ve dünyamızda büyük bir nur ve aydınlatıcı bir söz kıl. Amin.